

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

УДК 005.332.4:338.43

Нежид І. К., студентка 3 курсу
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація: у тезах досліджено сутність поняття «конкурентоспроможність продукції», виявлені особливості конкурентного середовища сільськогосподарської галузі та визначені напрями підвищення конкурентоспроможності продукції аграрного підприємства.

Ключові слова: конкурентоспроможність продукції, сільськогосподарська галузь, конкурентні переваги, напрями підвищення.

Abstract: the thesis explores the essence of the concept of "product competitiveness", identifies the peculiarities of the competitive environment of the agricultural sector and determines the directions of increasing the competitiveness of the agrarian enterprise's products.

Key words: competitiveness of products, agricultural sector, competitive advantages, directions of improvement.

Актуальність проблеми підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства у наш час швидко зростає. Це обумовлено збільшенням кількості підприємств-конкурентів на ринку та технологічним розвитком, що не оминає і сільськогосподарську галузь також.

Питанням управління конкурентоспроможністю продукції займалися такі вчені як Ф. Котлер, Ж.-Ж. Ламбен, М. Портер, Г. Л. Багієв, В. Благоєва, Г. Л. Азоев, А. Ю. Юданов, Т. Д. Маслова, І. М. Ліфіц та інші, а питання, пов'язані з ефективністю функціонування аграрного сектора економіки, висвітлені в роботах В. Г. Андрійчука, Я. К. Білоуської, А. І. Литвинова, Л. М. Степасюка та інших.

Метою роботи є дослідження конкурентного середовища аграрних підприємств та визначення напрямів підвищення конкурентоспроможності продукції у сільськогосподарській галузі.

Конкурентоспроможність, у наш час, є найважливішим фактором у досягненні комерційного успіху та є найсуттєвішим чинником, що

впливає на конкурентоспроможність підприємства в цілому, тому кожне підприємство прагне знайти шляхи його підвищення.

За М. Портером, конкурентоспроможність – це властивість товару, послуги, суб'єкта ринкових відносин виступати на ринку нарівні з присутніми там аналогічними товарами, послугами чи конкуруючими суб'єктами ринкових відносин [1]. Також конкурентоспроможність продукції можна визначити як сукупність споживчих і вартісних характеристик виробленої продукції, що дозволяє їй витримати конкуренцію на конкретному ринку і в певному проміжку часу.

Тобто конкурентоспроможність це динамічна характеристика продукції, яка може змінюватися в залежності від часу, ринків та інших факторів. Продукція, котра зазнала провал і була витіснена з ринку, через деякий час може стати успішною на цьому ж ринку. Тобто, досягнутий рівень конкурентоспроможності аграрного підприємства в окремий проміжок часу не може розглядатися як довгострокова характеристика його ринкової позиції незалежно від ефективності діяльності. Тому конкурентоспроможність не має універсального поняття і може використовуватися тільки до конкретних умов на ринку. Конкурентоспроможність визначається конкурентними перевагами, які для кожної галузі ринку індивідуальні. Необхідність формування конкурентних переваг є актуальним питанням і для сільського господарства, не зважаючи на не високу конкуренцію у галузі.

Сьогодні в сільському господарстві, в процесі реформування створено значну кількість підприємств різних організаційно-правових форм господарювання. У 2017 р. на аграрному ринку України здійснювало свою господарську діяльність 45 558 сільськогосподарських підприємства, серед яких: фермерські господарства – 34 137 од., (74,9 %), господарські товариства – 6 967 од. (15,3 %), приватні підприємства – 3 215 од. (7,1 %), виробничі кооперативи – 448 од. (1 %), державні підприємства – 199 од. (0,4 %) та підприємства інших форм господарювання – 592 од. (1,3 %). Потрібно зазначити, що у порівнянні з 2016 роком кількість суб'єктів господарювання зменшилася з 47 697 од. до 45 558 од. у 2017 році [2]. Аграрний сектор до деякої міри монополізує збут сільськогосподарської продукції. Але в зв'язку з загальними

інтеграційними процесами, що відбуваються на ринку, зараз найбільш гостра конкуренція існує між вертикально інтегрованими і кооперованими структурами, що поєднують всі етапи проходження товару. І сільгоспвиробники змушені брати участь у цій конкуренції, але вже у складі цих утворень. Тому особливістю конкуренції в сучасному аграрному виробництві є переважно конкуренція між територіально кооперованими структурами при зниженні конкурентної боротьби між суб'єктами конкуренції [3].

Конкуренція в сільському господарстві формується одночасно за двома напрямками: між господарствами з різними формами власності і господарювання та між усіма товаровиробниками за найбільш вигідні економічні умови діяльності та фінансові результати. Особливий вплив на формування конкуренції в сільському господарстві надають взаємини між господарствами-виробниками сільськогосподарської продукції і підприємствами переробки [4]. Конкуренція між товаровиробниками займає значне місце у сфері переробки сільськогосподарської продукції, що вимушує ці підприємства виготовляти все якіснішу й дешевшу продукцію. Оскільки технологічною першоосною виробництва готової продукції є сировина, переробні підприємства для посилення своїх конкурентних позицій будуть вимагати дешевшої й якіснішої сільськогосподарської сировини.

Якість продукції є комплексною характеристикою, яка формується з основних виробничих факторів: якості сировини й матеріалів, основних засобів, технології, кваліфікації персоналу.

Першоосною забезпечення якості готової продукції виступає якість вхідної сировини. Цим і обумовлено прагнення переробних підприємств, що націлені на виробництво високоякісної продукції, до закупки якісної сільськогосподарської сировини. Забезпечення високого рівня якості продукції вимагає постійного навчання і підвищення кваліфікації працівників, модернізації обладнання, запровадження нової техніки й сучасної технології, а також зниження виробничих витрат. До формування фактору конкурентних переваг підприємства – низької собівартості, необхідно підходити виважено не утискаючи позиції якості продукції. Парадигма конкурентних переваг полягає в одночасному

забезпеченні належного рівня якості та прийнятної собівартості продукції, що може бути досягнуто лише використанням сучасних передових технологій виробництва [5].

Наступним важливим напрямом підвищення конкурентоспроможності продукції є її цінова перевага, для забезпечення якої собівартість, як базова величина ціни повинна формуватися за низьковитратним принципом, що досягається за рахунок удосконалення галузевої структури суб'єктів господарювання, запровадження науково обґрунтованої спеціалізації та концентрації виробництва, підвищення продуктивності праці, ефективного використання ресурсів і виробничого потенціалу й урахуванням вимог ринку.

Ще одним із ключових напрямів забезпечення конкурентоспроможності товару є рівень технологій, який використовується при виробництві аграрних культур. Рівень технологій включає використання підприємством сучасних розробок в галузі селекції сільськогосподарських культур, в галузі технологій обробки пашні та рослин, розробки мінеральних добрив, зберігання готової продукції, використання систем точного землеробства, тощо. Все це сприяє збільшенню врожайності та продуктивності праці, підвищенню якості продукції, покращенню умов праці для робітників, скороченню витрат на виробництво.

Ситуація, що склалася в даний час в агропромисловому виробництві, вимагає визначення напрямів підвищення його конкурентоспроможності, включаючи демонополізацію промислових переробних підприємств. Серед них особливу актуальність набувають задачі, пов'язані зі створенням і функціонуванням багатоукладної економіки, орієнтованої на ринок колективних і приватних виробників з розвиненою мережею кооперації та агросервісу. Враховувати потрібно також, що інтернаціоналізація ринків якісно змінює умови і чинники розвитку конкурентного середовища, яке дедалі більше набувають глобальних рис. За таких умов підтримка ефективного конкурентного середовища стає важливою функцією держави, що вкрай актуально для України.

Отже, конкурентоспроможність аграрних підприємств можна визначити як здатність суб'єктів економічної діяльності пристосовуватися до нових (мінливих) умов господарювання, використовувати свої конкурентні переваги на ринку сільськогосподарської продукції на основі ефективного використання ресурсного потенціалу, постійного аналізу структури ринку та реагування на зміни його кон'юнктури. Конкурентоспроможність сільськогосподарського підприємства залежить від конкурентоспроможності продукції та підтримання її у довгостроковому періоді. Це зумовлює необхідність забезпечення підприємства необхідними ресурсами та можливістю ефективно їх використовувати. Виробництво конкурентної продукції потребує систематичного кількісного вимірювання рівня її конкурентоспроможності, що формує об'єктивну основу підтримання конкурентних переваг на ринку у довгостроковому періоді. Для того, щоб продукція була конкурентоспроможною підприємству необхідно дотримуватися вимог до критеріїв та показників конкурентоспроможності продукції, впроваджувати нові технології, підвищувати кваліфікацію управлінського персоналу, а державі в свою чергу необхідно створити всі належні умови для ефективного функціонування ринкового середовища.

Література

1. Портер М. Международная конкуренция. Конкурентные преимущества стран / М. Портер; [пер. с англ.; под ред. и с предисловием В. Д. Щетинина]. – М. : Международные отношения, 2018. – 929 с.
2. Види сільськогосподарських підприємств в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/umovi_vedennya_agrobiznesu/vidi_silskogospodarskikh_pidpriemstv_v_ukraini
3. Азізов О. Р. Теоретичні засади підвищення конкурентоспроможності аграрного підприємства / О. Р. Азізов // Вісник ХНТУСГ. – 2017. – № 185. – С. 42-50.
4. Підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-referat.com>

5. Формування конкурентних переваг сільськогосподарськими підприємствами. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/21_DNIS_2009/Economics/49529.doc.htm

Науковий керівник,
ст. викл.
В.

Запащук Л.